

K Z O M B U N I A K A T
Z B A D A N I A

Warszawa, marzec 2012

www.cbos.pl ● sekretariat@cbos.pl

BS/31/2012

POLACY O SPRAWIEDLIWOŚCI
SPOŁECZNEJ

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
11 stycznia 2012 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Kryzys, który dotknął Europę, spowodował w wielu krajach cięcia wydatków socjalnych. Postulaty ograniczania wydatków dominują nad hasłami sprawiedliwości społecznej. Pojawiły się opinie, że za problemy wywołane przez elity finansowe płacą najubożsi. Jak duże nierówności społeczne skłonni są zaakceptować Polacy? Zapytaliśmy o te kwestie w lutowym sondażu¹.

SPRAWIEDLIWOŚĆ SPOŁECZNA A RÓWNOŚĆ I DOBROBYT

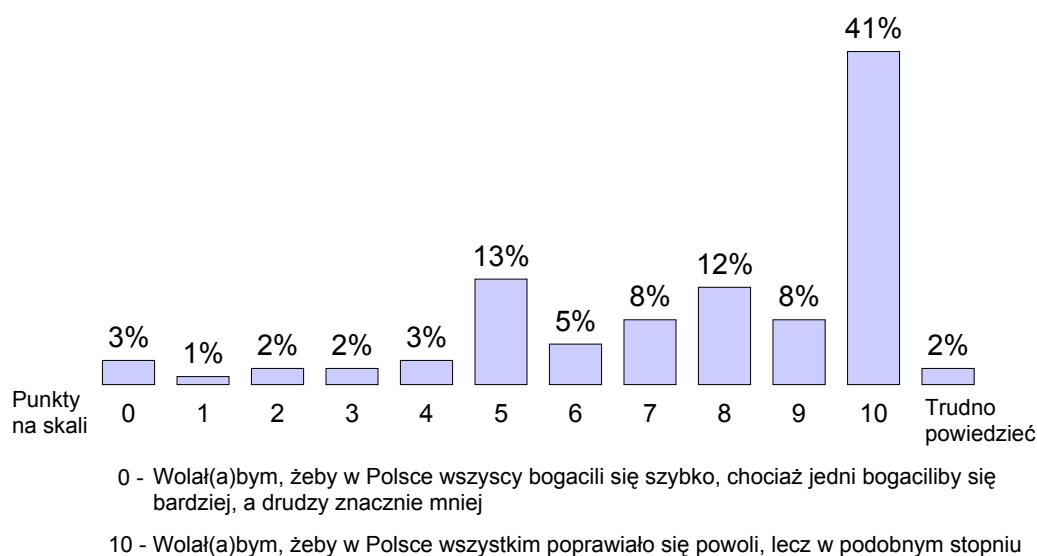
Jednym z problemów, przed jakimi stoją rządzący, jest wybór metody radzenia sobie z kryzysem. Czy więcej środków należy przeznaczyć na stymulację gospodarki i dbanie o jej wzrost czy też raczej na ochronę socjalną grup, które w wyniku kryzysu doświadczyły biedy? Niestety, zarówno ograniczone środki, jak i niekiedy sprzeczne cele wymagają dokonania wyboru między pewnymi wartościami.

Nasze badanie pokazuje, że Polacy wybierając między równością i dobrobytem większą wagę przykładają do tej pierwszej kwestii. Dla zdecydowanej większości badanych (74%) równość jest ważniejsza niż wzrost gospodarczy (lokują oni swoje poglądy po prawej stronie skali), przy czym niemal połowa (49%) jest wyraźnie przekonana, że uchronienie społeczeństwa przed zbyt dużym rozwarstwieniem jest ważniejsze niż dobrobyt. Tylko co dziewiąty respondent (11%) przykładą większą wagę do szybkiego bogacenia się niż do równości (czyli lokuje swoje poglądy po lewej stronie skali).

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (261), 3 – 9 lutego 2012 roku, reprezentatywna próba losowa dorosłych mieszkańców Polski (N=999). Omawiany blok pytań zrealizowano we współpracy z Instytutem Socjologii UW na próbie liczącej 498 osób, pozostali badani (N=501) odpowiadali na pytania nieco inaczej sformułowane – rezultaty tego eksperymentu metodologicznego (*split ballot*) zostaną przedstawione w oddzielnej publikacji.

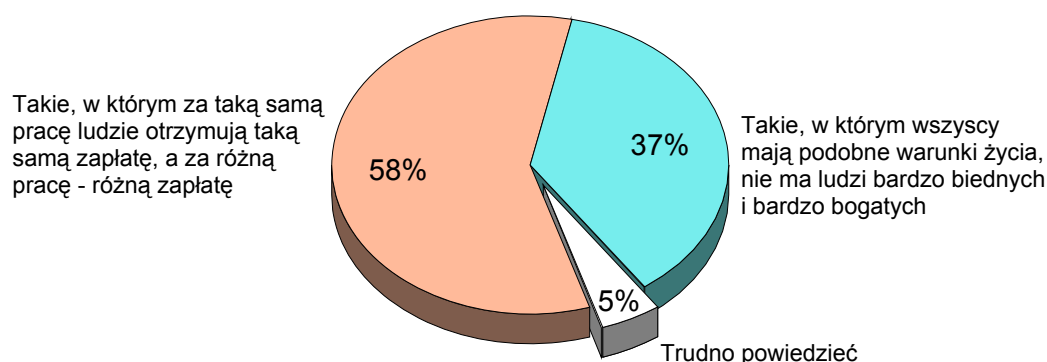
RYS. 1. PROSZĘ OKREŚLIĆ SWOJE POGLĄDY NA SKALI, NA KTÓREJ 0 OZNACZA, ŻE CAŁKOWICIE ZGADZA SIĘ PAN(I) ZE STWIERDZENIEM PO LEWEJ STRONIE, A 10 – ŻE CAŁKOWICIE ZGADZA SIĘ PAN(I) ZE STWIERDZENIEM PO PRAWĘJ STRONIE. JEŻELI PANA(I) POGLĄDY MIESZCZĄ SIĘ GDZIEŚ POŚRODKU, TO MOŻE PAN(I) WYBRAĆ JAKIŚ PUNKT MIĘDZY TYMI DWOMA BIEGUNAMI

Najbardziej wyczuleni na potrzebę równości są najstarsi Polacy, mający 65 lat i więcej, oraz osoby z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym. Natomiast do akceptacji nierównomiernego bogacenia się najbardziej skłonni są badani legitymujący się wyższym wykształceniem. Ponadto im gorsza ocena własnej sytuacji materialnej i mniejsza miejscowość zamieszkania, tym częściej wyznawana jest zasada egalitaryzmu (zob. tabele aneksowe).

Dla większości respondentów sprawiedliwość społeczna wiąże się z akceptacją pewnego poziomu nierówności dochodów. Ponad połowa badanych (58%) sądzi, że za różną pracę należy się różna zapłata. Natomiast niemal dwie piąte (37%) większą wagę przykładają do zasady równości uważając, że podstawą sprawiedliwości społecznej jest zapewnienie wszystkim obywatelom porównywalnych warunków życia i niedopuszczenie do rozwarstwienia na bardzo biednych i bardzo bogatych. Dla tej grupy sprawiedliwość społeczna jest tożsama z równością.

RYS. 2. JAKIE SPOŁECZEŃSTWO UZNAŁ(A)BY PAN(I) ZA TAKIE, W KTÓRYM PANUJE SPRAWIEDLIWOŚĆ?

Różnice dochodów wynikające z podziału pracy częściej akceptują mieszkańcy dużych miast – ponad dwie trzecie z nich uważa, że różna praca powinna być różnie opłacana (71% wskazań w największych aglomeracjach). Tymczasem wśród mieszkańców wsi połowa (50%) jest przekonana, że różnice dochodów są nieuniknione, natomiast dla ponad dwóch piątych (44%) ważniejsze jest dążenie do egalitaryzmu.

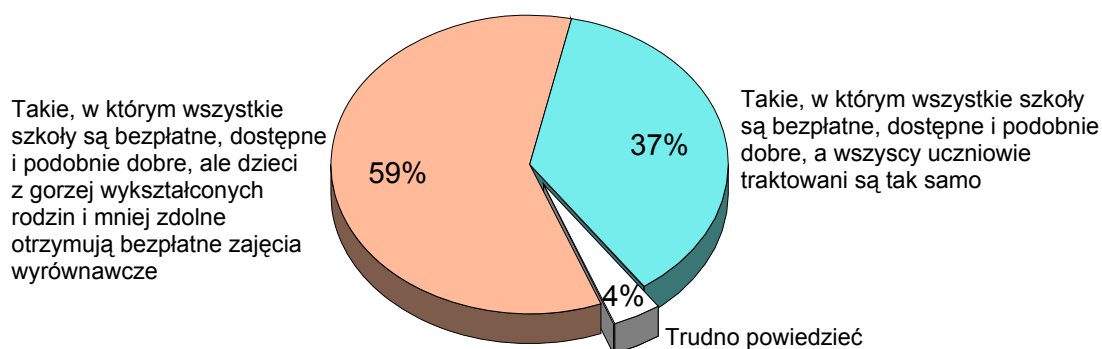
Poglądy na ten temat w dużym stopniu zależą także od wykształcenia. Wśród badanych, który ukończyli jedynie szkołę podstawową, połowa (50%) twierdzi, że dla zapewnienia sprawiedliwości wszyscy ludzie powinni mieć porównywalne warunki życia i nie powinno być ani bardzo biednych, ani bardzo bogatych. Natomiast wśród osób z wyższym wykształceniem cztery piąte (79%) akceptuje nierówności dochodów wynikające z pozycji zawodowej.

Za większym egalitaryzmem znacznie częściej opowiadają się również ci, którzy oceniają swoje warunki materialne jako złe (zob. tabele aneksowe).

SPOSOBY NIWELOWANIA NIERÓWNOŚCI SPOŁECZNYCH

Większość ankietowanych (59%) dostrzega potrzebę wyrównywania szans poprzez edukację. Ich zdaniem sprawiedliwość wymaga nie tylko prawa do bezpłatnej nauki dla wszystkich, ale również zapewnienia dzieciom z rodzin o niższym statusie społecznym oraz mniej zdolnym bezpłatnych zajęć wyrównawczych. Ponad jedna trzecia badanych (37%) uważa natomiast, że sprawiedliwość wymaga jedynie zapewnienia bezpłatnego dostępu do szkół i równego traktowania uczniów.

RYS. 3. JAKIE SPOŁECZEŃSTWO UZNAŁ(A)BY PAN(I) ZA TAKIE, W KTÓRYM PANUJE SPRAWIEDLIWOŚĆ?

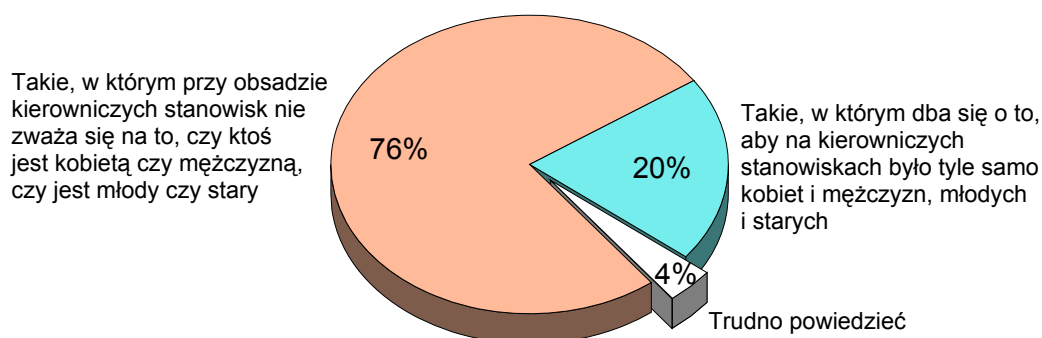
Pozycja społeczna w niewielkim stopniu wpływa na opinie o wyrównywaniu szans edukacyjnych dzieci. Największą rolę odgrywa poziom wykształcenia. Respondenci legitymujący się wykształceniem średnim lub wyższym częściej niż gorzej wykształceni wskazują na potrzebę bezpłatnych zajęć wyrównawczych dla dzieci mniej zdolnych i pochodzących z rodzin o niskim statusie społecznym.

Tabela 1

Wykształcenie	Jakie społeczeństwo uznał(a)by Pan(i) za takie, w którym panuje sprawiedliwość?		
	Takie, w którym wszystkie szkoły są bezpłatne, dostępne i podobnie dobre, a wszyscy uczniowie traktowani są tak samo	Takie, w którym wszystkie szkoły są bezpłatne, dostępne i podobnie dobre, ale dzieci z gorzej wykształconych rodzin i mniej zdolne otrzymują bezpłatne zajęcia wyrównawcze	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Podstawowe	37	53	10
Zasadnicze zawodowe	47	50	3
Średnie	33	65	2
Wyższe	32	66	2

Społecznego uznania nie znajduje natomiast pomysł wyrównywania szans przez parytety. Tylko co piąty badany (20%) uważa, że przy obsadzaniu kierowniczych stanowisk powinno się stosować mechanizmy mające na celu zapewnienie takiej samej liczby kobiet i mężczyzn oraz ludzi młodych i starych. Trzy czwarte ankietowanych (76%) twierdzi jednak, że ani płeć, ani wiek nie powinny być brane pod uwagę.

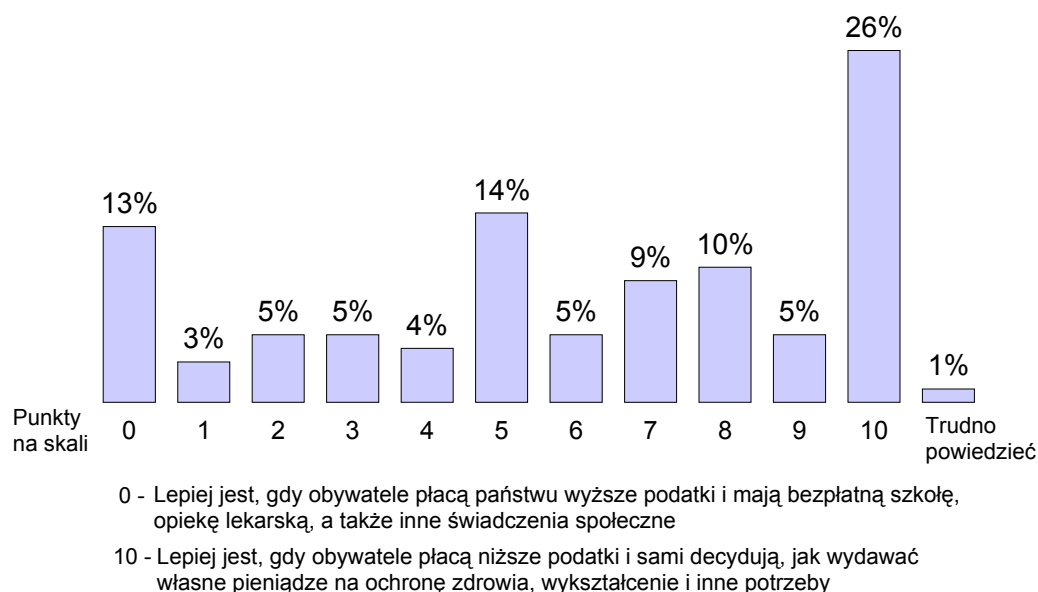
RYS. 4. JAKIE SPOŁECZEŃSTWO UZNAŁ(A)BY PAN(I) ZA TAKIE, W KTÓRYM PANUJE SPRAWIEDLIWOŚĆ?

O potrzebie dbania o równe proporcje kobiet i mężczyzn oraz osób w różnym wieku na kierowniczych stanowiskach częściej przekonani są respondenci mający przynajmniej 55 lat, mieszkający na wsi, badani z wykształceniem podstawowym lub zasadniczym zawodowym oraz źle oceniający swoją sytuację materialną (zob. tabele aneksowe).

Dla większości Polaków redystrybucja zasobów za pomocą systemu podatkowego także nie jest właściwym sposobem na wyrównywanie szans. Ponad połowa badanych (55%) skłania się ku opinii, że lepiej jest, gdy obywatele płacą niższe podatki i sami decydują, jak wydawać własne pieniądze na ochronę zdrowia, wykształcenie i inne potrzeby. Tylko co trzeci respondent (30%) wolałby płacić wyższe podatki, ale mieć bezpłatną szkołę, opiekę lekarską oraz inne świadczenia społeczne. Na opinie w tej kwestii mogą jednak wpływać nie tylko poglądy na temat skuteczności i słuszności takich metod, ale również oceny tego, jak państwo zaspokaja potrzeby socjalne obywateli.

RYS. 5. PROSZĘ OKREŚLIĆ SWOJE POGLĄDY NA SKALI, NA KTÓREJ 0 OZNACZA, ŻE CAŁKOWICIE ZGADZA SIĘ PAN(I) ZE STWIERDZENIEM PO LEWEJ STRONIE, A 10 – ŻE CAŁKOWICIE ZGADZA SIĘ PAN(I) ZE STWIERDZENIEM PO PRAWEJ STRONIE. JEŻELI PANA(I) POGLĄDY MIESZCZĄ SIĘ GDZIEŚ POŚRODKU, TO MOŻE PAN(I) WYBRAĆ JAKIŚ PUNKT MIĘDZY TYMI DWOMA BIEGUNAMI

Ku większej redystrybucji zasobów częściej skłaniają się osoby mające co najmniej 45 lat (średnia poniżej przeciętnej). Młodszy preferują swobodę w zaspokajaniu swoich potrzeb socjalnych. Ponadto im lepsza sytuacja ekonomiczna badanych, tym częstsze są wskazania na niskie podatki i samodzielne zaspokajanie swoich potrzeb. Podobnie – respondenci z wykształceniem co najmniej średnim częściej skłaniają się do samodzielnego decydowania o tym, jak wydawać własne pieniądze na ochronę zdrowia, edukację i inne potrzeby. Osoby gorzej wykształcone optują za większymi podatkami i lepszą osłoną socjalną (zob. tabele aneksowe).

Wprawdzie ustawa zasadnicza gwarantuje, że państwo będzie urzeczywistniać zasady sprawiedliwości społecznej (Konstytucja RP z 1997 roku, art. 2), jednak nie definiuje tego pojęcia i nie określa sposobu realizacji tego celu.

Nasze badanie pokazuje, że większość Polaków akceptuje pewne nierówności społeczne (dotyczy to nierówności dochodów wynikających z podziału pracy), jednak sprzeciwia się dużemu rozwarstwieniu społecznemu. Nie dziwi zatem, że chociaż sprawiedliwość społeczna nie jest utożsamiana z bezwzględną równością, to pogłębiające się obecnie nierówności społeczne, wynikające z trudnej sytuacji ekonomicznej, wywołują niezadowolenie. Zasadę egalitaryzmu i potrzebę redystrybucji zasobów poprzez system podatkowy preferują przede wszystkim osoby z grup zazwyczaj gorzej sytuowanych (starsze, gorzej wykształcone, mieszkające na wsi oraz źle oceniające swoje warunki materialne).

Opracowała
Katarzyna KOWALCZUK

A N E K S

Tabela 1

		Proszę określić swoje poglądy na skali (0–10), na której 0 oznacza, że wołał(a)by Pan(i), żeby w Polsce wszyscy bogacili się szybko, chociaż jedni bogaciliby się bardziej, a drudzy znacznie mniej, a 10 – że wołał(a)by Pan(i), żeby w Polsce wszystkim poprawiało się powoli, lecz w podobnym stopniu		Liczba osób
		Średnia	Odchylenie standardowe	
Ogółem		8,65	2,74	488
Płeć	Mężczyźni	8,34	2,90	237
	Kobiety	8,93	2,56	252
Wiek	18-24 lata	7,94	2,82	63
	25-34	8,58	2,77	94
	35-44	8,56	2,25	81
	45-54	8,55	2,72	75
	55-64	8,60	3,11	96
	65 lat i więcej	9,53	2,52	79
Miejsce zamieszkania	Wieś	9,22	2,48	191
	Miasto do 20 tys.	8,88	2,26	81
	20-100 tys.	8,61	2,71	81
	101-500 tys.	8,56	2,71	76
	501 tys. i więcej mieszk.	6,67	3,34	60
Wykształcenie	Podstawowe	9,56	2,44	96
	Zasadnicze zawodowe	9,72	2,20	123
	Średnie	8,26	2,63	184
	Wyższe	6,93	2,96	86
Ocena własnych warunków materialnych	Złe	9,14	2,51	75
	Średnie	8,79	2,68	231
	Dobre	8,27	2,87	182

Tabela 2

		Jakie społeczeństwo uznał(a)by Pan(i) za takie, w którym panuje sprawiedliwość?			Liczba osób
		Takie, w którym wszyscy mają podobne warunki życia, nie ma ludzi bardzo biednych i bardzo bogatych	Takie, w którym za taką samą pracę ludzie otrzymują taką samą zapłatę, a za różną pracę – różną zapłatę	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		37	58	5	496
Płeć	Mężczyźni	33	62	6	240
	Kobiety	40	55	5	257
Wiek	18-24 lata	43	53	4	63
	25-34	36	62	2	94
	35-44	30	64	6	84
	45-54	36	62	3	76
	55-64	37	56	6	99
	65 lat i więcej	39	50	10	80
Miejsce zamieszkania	Wieś	44	50	6	194
	Miasto do 20 tys.	39	57	4	82
	20-100 tys.	33	59	8	83
	101-500 tys.	26	69	5	76
	501 tys. i więcej mieszk.	28	71	1	61
Wykształcenie	Podstawowe	50	42	8	102
	Zasadnicze zawodowe	39	54	8	124
	Średnie	37	60	3	185
	Wyższe	17	79	4	86
Ocena własnych warunków materialnych	Złe	50	44	6	75
	Średnie	38	56	6	239
	Dobre	30	67	3	182

Tabela 3

		Jakie społeczeństwo uzna(a)by Pan(i) za takie, w którym panuje sprawiedliwość?			Liczba osób
		Takie, w którym dba się o to, aby na kierowniczych stanowiskach było tyle samo kobiet i mężczyzn, młodych i starych	Takie, w którym przy obsadzie kierowniczych stanowisk nie zważa się na to, czy ktoś jest kobietą czy mężczyzną, czy jest młody czy stary	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		20	76	4	497
Płeć	Mężczyźni	18	78	5	241
	Kobiety	22	74	4	256
Wiek	18-24 lata	18	82		63
	25-34	20	78	2	95
	35-44	13	81	6	84
	45-54	16	79	5	76
	55-64	25	73	1	98
	65 lat i więcej	27	61	12	80
Miejsce zamieszkania	Wieś	27	69	4	194
	Miasto do 20 tys.	18	78	5	82
	20-100 tys.	18	77	5	82
	101-500 tys.	13	82	5	77
	501 tys. i więcej mieszk.	12	86	2	61
Wykształcenie	Podstawowe	25	67	8	101
	Zasadnicze zawodowe	26	67	7	124
	Średnie	18	80	2	185
	Wyższe	10	89	1	87
Ocena własnych warunków materialnych	Złe	27	63	10	75
	Średnie	19	76	5	239
	Dobre	18	80	1	182

Tabela 4

		Proszę określić swoje poglądy na skali (0–10), na której 0 oznacza, że lepiej jest, gdy obywatele płacą państwu wyższe podatki i mają bezpłatną szkołę, opiekę lekarską, a także inne świadczenia społeczne, a 10 – że lepiej jest, gdy obywatele płacą niższe podatki i sami decydują, jak wydawać własne pieniądze na ochronę zdrowia, wykształcenie i inne potrzeby		Liczba osób
		Średnia	Odchylenie standardowe	
Ogółem		6,97	3,51	486
Płeć	Mężczyźni	6,89	3,52	226
	Kobiety	7,04	3,51	260
Wiek	18-24 lata	7,19	3,20	62
	25-34	7,24	3,32	111
	35-44	7,38	3,52	69
	45-54	6,61	3,56	81
	55-64	6,70	3,92	82
	65 lat i więcej	6,74	3,53	81
Miejsce zamieszkania	Wieś	6,43	3,76	178
	Miasto do 20 tys.	7,06	3,15	69
	20-100 tys.	7,31	3,39	107
	101-500 tys.	7,56	3,36	79
	501 tys. i więcej mieszk.	7,16	3,43	53
Wykształcenie	Podstawowe	6,40	3,74	89
	Zasadnicze zawodowe	6,31	3,83	129
	Średnie	7,32	3,35	162
	Wyższe	7,73	2,93	106
Ocena własnych warunków materialnych	Złe	6,50	3,42	82
	Średnie	6,83	3,59	226
	Dobre	7,38	3,43	178